

Tadeusz Rutkowski - (1906 1977)

Notka biograficzna-wspomnienie

Tadeusz Rutkowski urodził się 09 marca 1906 r. w Białymstoku w rodzinie wielodzietnej. Rodzicami czwórki rodzeństwa byli Jan i Irena z domu Kaszyńska. W 1926 wstąpił do Oficerskiej Szkoły Marynarki Wojennej w Toruniu (OSMW), przemianowanej w 1928 r. na Szkołę Podchorążych Marynarki Wojennej (SPMW). Szkołę i naukę w Korpusie Morskim ukończył 14 sierpnia 1929 r. Zdjęcie poniżej przedstawia moment promocji rocznika 1929. W dniu 16.11.1931 r. objął stanowiska dowódcy Baterii Artylerii Nadbrzeżnej 105 na Helu. W 1932 r. był słuchaczem I Kursu Oficerów Artylerii Morskiej (KOAM). Teorię zdobywał w Warszawie, a staże praktyczne odbywał w Tulonie gdzie szkolił się na ciężkich krążownikach i kontrtorpedowcu.

W grudniu 1932 r. został zaokrętowany na niszczycielu ORP „Burza” jako II oficer artylerii. W czasie służby na niszczycielu 01.10. 1933 r. uzyskał awans na porucznika Marynarki Wojennej.

Od 01 listopada 1933 do 28 lutego 1935 r. jako porucznik PMW był kolejno: dowódcą kanonierki ORP „Komendant Piłsudski” oraz zastępcą dowódcy ORP „Generał Haller”.

W listopadzie 1934 roku połączył się węzłem małżeńskim z Wandą Orlicką, córką działacza narodowego i komisarza plebiscytowego 1918 r. Feliksa Orlickiego na okrąg gliwicki.

Od 01.03.1935 do 15.10.1935 r. pełnił obowiązki oficera artylerii Sztabu Dowództwa Floty w Gdyni. Od 16.10.1935 do 31.05.1936 w Kierownictwie Marynarki Wojennej w Warszawie był referentem broni, kolejno pełnił obowiązki zastępcy Szefa Artylerii i Uzbrojenia Kierownictwa MW. Z końcem roku 1936, do marca 1937, w Szefostwie Fortyfikacji w Gdyni, był kierownikiem montażu centrali artyleryjskiej i kierowania ogniem Baterii 152,4 mm „Bosfor” na Helu. Współuczestniczył w elektryfikacji baterii.

Od 10.03.1937 r. przez dwanaście miesięcy, podczas budowy niszczyciela, stawiacza min ORP „Gryf” w stoczni „Normanda”, w Hawrze (Francja), był członkiem kierownictwa Komisji Nadzoru Budowy, gdzie zastąpił kpt. mar. Stanisława Mieszkowskiego. Następnie uczestniczył w Komisji Odbiorczej i jako członek pierwszej załogi, na stanowisku I oficera artylerii, 6 marca 1938 r. przyprowadził okręt do Polski, do Gdyni. Dnia 19.03.1938 r. uzyskał awans na stopień kapitana Marynarki Wojennej, na ORP „Gryf” pełniąc funkcję I oficera artylerii do 10 czerwca 1939 r.

W czerwcu 1939 r., obejmuje dowództwo szkolnego okrętu artyleryjskiego, torpedowca ORP „Mazur” - którego załoga 01.09.1939 r. walczyła aż do zatopienia okrętu. Ocenia się, że zginęło około 50 ludzi z 77-osobowej załogi. Wybuch bomby i kotłów okrętowych wyrzucił dowódcę okrętu, kpt. mar. T. Rutkowskiego do morza, który po wyratowaniu się, zgłosił się do dowódcy Dywizjonu Artylerii Nadbrzeżnej (DAN-u) obrony Helu kmdr. ppor. (majora artylerii lądowej) Stanisława Kukiełki i uczestniczy w obronie Helu oraz Oksywiu - jako jego zastępca.

W trakcie obrony wybrzeża kpt. mar. Tadeusz Rutkowski wraz z kmdr ppor. St. Kukiełką współpracują a następnie nadzorują przeniesienie dział z zatopionego w porcie stawiacza min ORP „Gryf”. Działo nr.3 jednolufowe kal. 120 mm Bosfors i nr.4 dwulufowe kal.120 mm Bosfors zostało zdjęte i ustawione na Helu.

Na zdjęciu kapitanowie marynarki: Jan Busiakiewicz, Marian Wojcieszek, Zbigniew Przybyszewski i Tadeusz Rutkowski.

Po kapitulacji Rejonu Umocnionego Helu, od 2 października 1939 r. kpt. mar. T. Rutkowski zostaje wzięty do niewoli. Oficerów przewieziono do Gdańska i zaokrętowano na okręcie szpitalu „Wilhelm Gustlof”. Gestapo, już na okręcie, rozpoczęło przesłuchiwanie jeńców, szczególnie poszukując oficerów Wydziału II. Z Gdańska oficerów, obrońców wybrzeża, przewieziono do Gdyni, gdzie 05.10. 1939 r. zostali rozwiezieni oflagów: najpierw do X C Nienburg nad Wezerą a potem do

Austrii, do obozu XVIII C Spittal nad Drawą, skąd 01.06.1940 r. oficerów Marynarki Wojennej- obrońców Helu, Jastarni, Gdyni i Oksywi, przywieziono do Oflagu II C w Woldenbergu, gdzie osadzono ich w baraku XV B. Wśród przybyłych był kpt. mar. Tadeusz Rutkowski.

Honorem i obowiązkiem każdego jeńca Oflagu II C była konspiracja. Brał w niej udział, każdy jeńec, indywidualnie lub w grupach. To nie znaczy, że w czasie walki konspiracyjnej, nie było tragedii i ofiar np.: w baraku XV”b” kpt. mar. J. Busiakiewicz, por. mar. K. Rekner i por. Radoński w listopadzie 1944 r. byli zatrzymani, przesłuchiwani i oddani gestapo. Jeniec, kpt mar T. Rutkowski kilka razy, trafił do aresztu .

Zdjęcie kpt. mar. Tadeusza Rutkowskiego w czasie pobytu w Woldenbergu. Portret Ojczulka namalowany w 1944 r. w Woldenbergu przez ppor. Edmunda Czarneckiego nr.18503/XVIII A

W 1946 r. został powołany do służby w Polskiej Marynarce Wojennej i zweryfikowany w stopniu komandora podporucznika zostaje skierowany do artylerii, gdzie otrzymuje przydział do Sztabu Głównego MW, na stanowisko Pomocnika a następnie Szefa Oddziału Operacyjnego Wyszkozenia Morskiego. Od lutego 1947 r. przez pół roku w Sztabie pełni funkcję Oficera Artylerii Floty i dodatkowo obowiązki Dowódcy Dywizjonu Artylerii Kolejowej. W sierpniu 1947 r. kmdr ppor. T.Rutkowski obejmuje stanowisko Szefa Sztabu Szczecińskiego Okręgu Nadmorskiego, zastępując kmdr por. Kraszewskiego i przenosi się z Rodziną do Świnoujścia. Od czerwca 1950 do początku 1951 r. pełni tam obowiązki dowódcy Szczecińskiego Obszaru Nadmorskiego.

W 1950 r. awansuje na stopień komandora porucznika i 21 grudnia 1950 r. ciesząc się jeszcze bardzo dobrymi i wysokimi ocenami Dowództwa PMW w Gdyni obejmuje dowództwo Bazy Marynarki Wojennej w Świnoujściu. W latach 1948 do 1950 w całej Marynarce Wojennej, wobec sanacyjnych oficerów II Rzeczypospolitej, ”oflagowców” itd.- wrogów socjalistycznego państwa, posypały się oskarżenia, donosy i szykanowania o szpiegostwo oraz spiski. Wobec kmdr por. T Rutkowskiego za rzekomą

współpracę z oskarżonymi komandorami (R. Kasperskim, St. Mieszkowskim, M. Wojcieszkiem i innymi) jako podejrzany przedwojenny oficer Wydziału II, z kontaktami z osobami, które przechodziły w procesie „TATARA” , oficerami po materiałach kmdr Krzywca i za przynależność do „wrogiej konspiracyjnej i podziemnej organizacji” na terenie Marynarki Wojennej, prowadzono bardzo skrupulatną inwigilację (założono Akta Rozpracowania Pojedynczego-APR) podsłuchy oraz całodobową obserwację - życia osobistego jak i służbowego. 10.12.1951 r. Tadeusza Rutkowskiego wezwano do Dowództwa MW w Gdyni i następnie 11 grudnia 1951 r. do Warszawy, do Urzędu Bezpieczeństwa i tam, jako sanacyjnego oficera, „woldenberczyka”, podejrzanego i niepewnego ideowo w ramach „rusyfikacji” PMW, po blisko tygodniowym przesłuchiwaniu, zwolniono dyscyplinarnie ze służby w Polskiej Marynarce Wojennej z dniem 15 grudnia 1951 r. pozbawiając prawa do emerytury wojskowej.

Od stycznia 1952 r. poszukiwał pracy i stałego zatrudnienia - ciągle spotykały Go odmowy - z powodów politycznych. Za zwolnionymi oficerami, do ich miejsca zamieszkania szły polecenia – nie zatrudniać! Podejmował dorywcze prace fizyczne, ponieważ nigdzie nie chciano (**było zakazane!**) zatrudnić Go na stałe. Od 01.01.1954 r. został zatrudniony w Polskim Rejestrze Statków (PRS). Był założycielem placówki w Świnoujściu, był biegłym rzeczoznawcą przy Izbie Morskiej w Gdyni oraz przedstawicielem Ministerstwa Żeglugi przy Izbie Morskiej. Będąc inspektorem był wieloletnim ekspertem Polskiej Izby Handlu Zagranicznego i był jedynym dewiatorem na wybrzeżu zachodnim od Darłowa do Świnoujścia. Za wieloletnią pracę, za osiągnięcia i rzetelność został wyróżniony przez Ministerstwo Żeglugi Złotą Odznaką „ZASŁUŻONY PRACOWNIK MORZA”. Na zasłużoną emeryturę odszedł w 1971 r., ale jeszcze do końca roku 1974 pracował w PRS dodatkowo na pół etatu.

Zmarł w dniu 27.03.1977 r. w Świnoujściu, przeżywszy 71 lat w tym 30 lat w naszym mieście – Świnoujściu.

Kmdr Tadeusz Rutkowski został wyróżniony wieloma odznaczeniami i medalami: Srebrnym Krzyżem Virtuti Militari V kl, Krzyżem Oficerskim Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem za Długoletnią Służbę X-lat, Medalem Zwycięstwa i Wolności, Medalem za Odrę Nysę, Bałtyk, Medal „Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny i Odznaką Grunwaldu. W rocznicę 100-lecia powołania i utworzenia Polskiej Marynarki Wojennej 28 listopada 1918 r. Minister Obrony Narodowej, decyzją Nr. 3191 z dnia 21 listopada 2018 r., pośmiertnie, awansował Tadeusza Rutkowskiego na stopień komandora Polskiej Marynarki

*Wspomnienia o Ojczulku-komandorze zebrały, opracowały i spisały dzieci:
Urszula, śp. Krzysztof, Grzegorz i Tomas*

Świnoujście, styczeń 2020